

Byla C-246/08

Europos Bendrijų Komisija

prieš

Suomijos Respubliką

„Valstybės sąsipareigojimų nevykdymas – Šeštoji PVM direktyva – 2 straipsnio 1 punktą ir 4 straipsnio 1 ir 2 dalys – Sąvoka „ekonominė veikla“ – Valstybės teisinės pagalbos tarnybos – Teisinės pagalbos paslaugos, teikiamos teismo procese už atlygą, kurio dalį sumokėjo gavėjas – „Tiesioginio ryšio“ tarp suteiktų paslaugų ir gauto atlygio sąvoka“

Sprendimo santrauka

Mokesčių nuostatos – Teisės aktų suderinimas – Apyvartos mokesčiai – Bendra pridėtinės vertės mokesčio sistema – Ekonominės veiklos sąvoka Šeštosios direktyvos 4 straipsnio 1 ir 2 dalių prasme

(Tarybos direktyvos 77/388 2 straipsnio 1 punktą ir 4 straipsnio 1, 2 ir 5 dalys)

Valstybė narė, neapmokestinama pridėtinės vertės mokesčiu valstybės teisinės pagalbos tarnybų patarėjų teisės klausimais už dalinį atlygą, kurį sumoka paslaugų gavėjas, suteiktą teisinės pagalbos paslaugų vykstant teismo procesui, nepažeidžia sąsipareigojimų pagal Šeštosios Tarybos direktyvos 77/388/EEB 2 straipsnio 1 punktą bei 4 straipsnio 1, 2 ir 5 dalis, kai ryšys tarp šių teisinės pagalbos paslaugų ir gavėjo mokėtino atlygio neturi reikalaujamo tiesioginio pobūdžio tam, kad šis galėtų būti laikomas atlygiu už paslaugas, o teikiamos paslaugos galėtų būti laikomos pridėtinės vertės mokesčiu apmokestinama ekonomine veikla Šeštosios direktyvos 2 straipsnio 1 punkto ir 4 straipsnio 1 ir 2 dalių prasme.

Iš tiesų teisinės pagalbos paslaugų, suteiktų vykstant teismo procesui, gavėjų sumokėta dalinio atlyginimo suma buvo apskaičiuota ne remiantis vien honorarais, bet ir atsižvelgiant į gavėjų pajamas bei turtą, todėl tokio tiesioginio ryšio nėra, nes šis atlyginimas tik iš dalies priklauso nuo realios suteiktų paslaugų vertės, t. y. kuo mažesnės gavėjo pajamos ir turtas, tuo silpnesnis ryšys su šia verte. Ši išvada pagrįsta faktu, kad egzistuoja didelis skirtumas tarp per vienus metus šių gavėjų sumokėtos dalinio atlyginimo sumos ir valstybės teisinės pagalbos tarnybų nurodytą daug didesnę bruto veiklos išlaidą; toks skirtumas rodo, kad gavėjų dalinis atlyginimas turi būti veikiau priskiriamas mokėjimui, kuris savaime nesuteikia atitinkamai veiklai ekonominio pobūdžio, o ne tikrajam atlygiui.

(žr. 48–51 punktus)

SPRENDIMAS

2009 m. spalio 29 d.(*)

„Valstybės įsipareigojimų nevykdymas – Šeštoji PVM direktyva – 2 straipsnio 1 punktas ir 4 straipsnio 1 ir 2 dalys – Sąvoka „ekonominė veikla“ – Valstybės teisinės pagalbos tarnyba – Teisinės pagalbos paslauga, suteikta teismo procese už atlygą, kurio dalį sumokėjo gavėjas – „Tiesioginio ryšio“ tarp suteiktų paslaugų ir gauto atlygio sąvoka“

Byloje C-246/08

dėl 2008 m. birželio 3 d. pagal EB 226 straipsnį pareikšto ieškinio dėl įsipareigojimų nevykdymo

Europos Bendrijų Komisija, atstovaujama P. Aalto ir D. Triantafyllou, nurodžiusi adresą dokumentams teikti Liuksemburge,

ieškovų,

prieš

Suomijos Respubliką, atstovaujamą A. Guimaraes-Purokoski,

atsakovų,

TEISINGUMO TEISMAS (trečioji kolegija),

kurį sudaro antrosios kolegijos pirmininkas J. N. Cunha Rodrigues, einantis trečiosios kolegijos pirmininko pareigas, teisėjai P. Lindh, A. Rosas, U. Löhms ir A. Ó Caoimh (pranešėjas),

generalinis advokatas D. Ruiz-Jarabo Colomer,

kancleris R. Grass,

atsižvelgęs į rašytinį proceso dalį,

susipažinęs su 2009 m. liepos 7 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimas

1 Savo ieškiniu Europos Bendrijų Komisija Teisingumo Teismo prašo pripažinti, kad pagal Suomijos teisės nuostatas, susijusias su teisine pagalba, neapmokestinama pridėtinės vertės mokesčiu (toliau – PVM) valstybės teisinės pagalbos tarnyba, t. y. juose dirbančių valstybės patarčių teisės klausimais, už dalinį atlygą suteiktą teisinių konsultacijų paslaugą, kai tokios pašios paslaugos apmokestinamos PVM, jei jas teikia privatūs patarėjai, Suomijos Respublika nevykdė įsipareigojimų pagal 1977 m. gegužės 17 d. Šeštosios Tarybos direktyvos 77/388/EEB dėl valstybių narių apyvartos mokesčių įstatymų derinimo – Bendra pridėtinės vertės mokesčio sistema: vienodas vertinimo pagrindas (OL L 145, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 9 sk., 1 t., p. 23, toliau – Šeštoji direktyva) 2 straipsnio 2 punktą bei 4 straipsnio 1, 2 ir 5 dalis.

Teisinis pagrindas

Bendrijos teisės aktai

2 Šeštosios direktyvos 2 straipsnis suformuluotas taip:

„[PVM] apmokestinamas:

1. prekių tiekimas ar paslaugų teikimas, kai šalies teritorijoje už atlygą prekes tiekia ar paslaugas teikia apmokestinamasis asmuo, veikdamas kaip toks;
2. prekių importas.“

3 Šios direktyvos 4 straipsnyje numatoma:

„1. „Apmokestinamasis asmuo“ – tai bet kuris asmuo, savarankiškai vykdomas bet kurioje vietoje bet kuriu ekonominiu veiklu, nurodytu 2 dalyje, nesvarbu, koks tos veiklos tikslas ar rezultatas.

2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodyta ekonominiu veikla apima visoki gamintoju, prekyautoju ir kitu paslaugas teikianciu asmeniu veiklu, iskaitant kasybu ir žemiu skaidymo gamybos veiklu bei vairiu profesiju atstovu veiklu. Materialaus ir nematerialaus turto naudojimas, siekiant gauti nuolatini pajamu, taip pat laikomas ekonomine veikla.

<...>

5. Valstybinis, regioninis ir vietinis valdžios institucijos ir kiti viešosios teisės subjektai neturi būti laikomi apmokestinamaisiais asmenimis veiklos, kuriu jos vykdo, ar sandoriu, kuriuos jos sudaro kaip valdžios institucijos, atžvilgiu, net jei jos renka rinkliavas, mokesčius už paslaugas, mokas ar kitokius su tokia veikla ar sandoriais susijusius mokesčius.

Tačiau kai jos vykdo tokiu veiklu ar sandorius, jos turi būti laikomos apmokestinamuoju asmeniu tokios veiklos ar sandoriu atžvilgiu, jei ju traktavimas kaip neapmokestinamojo asmens labai iškreiptu konkurenciju.

<...>“

4 Šeštosios direktyvos 6 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Paslaugų teikimas“ – tai bet koks sandoris, kuris nera prekiu tiekimas, kaip apibręsta 5 straipsnyje.

Tokie sandoriai gali būti, *inter alia*:

- nematerialiojo turto perleidimas, nesvarbu, ar to turto nuosavybės teisė patvirtinama dokumentu, ar ne,
- pareigojimai susilaikyti nuo veiksmo arba toleruoti veiksmu ar situaciju,
- paslaugų atlikimas vykdomas valdžios institucijos ar jos vardu duotu nurodymu arba diti statymu reikalavimu.“

Nacionalinis teisės aktai

Teisės nuostatos, susijusios su teisine pagalba

5 Suomijoje teisinis pagalbos tvarka pagręsta keturiais 2002 m. priimtais dokumentais, t. y.

2002 m. balandžio 5 d. Įstatymas dėl teisinės pagalbos (oikeusapulaki (257/2002)), 2002 balandžio 5 d. Įstatymas dėl valstybės teisinės pagalbos tarnybų (laki valtione oikeusaputoimistoista (258/2002)), 2002 m. gegužės 23 d. Ministro dekretas dėl teisinės pagalbos (valtioneuvoston asetus oikeusavusta (388/2002)) ir 2002 m. gegužės 23 d. Ministro dekretas dėl atlygio už teisinę pagalbą (valtioneuvoston asetus oikeusavun palkkioperusteista (389/2002)).

6 Įstatymo dėl teisinės pagalbos 1 straipsnyje numatyta, kad ji suteikiama iš valstybės lėšų kiekvienam asmeniui, kuriam reikia pagalbos teismo byloje ir kuris dėl savo ekonominės situacijos negali finansuoti savo bylos eigos. Teisinė pagalba gali būti suteikta vykstant tiek teismo, tiek neteisminiams procesams.

7 Pagal šio Įstatymo 8 straipsnį teisinė pagalba iš esmės teikia valstybės teisinės pagalbos tarnybose (toliau – valstybės tarnybos) dirbantys patarėjai teisės klausimais. Šios tarnybos, kurių 2008 m. buvo 60, dirbo 220 patarėjų, valstybės finansuojamą pareigūnų. Šių valstybės tarnybų veiklos išlaidos finansuojamos iš valstybės lėšų. Nepaisant to, teisinės pagalbos gavėjų sumokėti honorarai yra apskaitomi kaip kiekvienos tarnybos biudžeto pajamos ir tokios veiklos išlaidos nefinansuojamos iš valstybės lėšų.

8 Pagal tą patį Įstatymo dėl teisinės pagalbos 8 straipsnį numatoma, kad teismo proceso metu taip pat gali būti paskirtas privatus patarėjas, t. y. advokatas ar kitas privatus teisininkas, davęs sutikimą šiuo klausimu. Jei teisinės pagalbos gavėjas pasiūlo vietoj savęs atstovauti asmenį, kurio reikalaujama profesinės kvalifikacija įrodyta, šis asmuo turi būti paskirtas, nebent yra speciali priežastis, dėl ko to daryti negalima.

9 Įstatymo dėl teisinės pagalbos 17 straipsnyje reglamentuojami privačių patarėjų honorarai. Pagal šią nuostatą privatus patarėjas gali užsitikrinti pagrįstą honorarą bei išlaidų atlyginimą, kuriuos padengia valstybė ir sumoka atskaitingai gavėjo mokėtiną dalį. Be šio mokesčio, privatus patarėjas negali gauti jokio atlygio ar užmokesčio iš teisinės pagalbos gavėjo.

10 Ministro dekretas dėl teisinės pagalbos detaliau reglamentuoja tokios pagalbos suteikimo sąlygas.

11 Šio dekreto 1 straipsnyje numatyta, kad teisinė pagalba suteikiama atsižvelgiant į prašančiojo asmens disponuojamas pajamas bei turtą ir kad ji gali būti nemokama arba pagal vieną iš anksčiau galiojusį teisės aktų 2002 m. padarytus pakeitimus – teikiama už jo sumokėtą užmokestį. Šiuo klausimu dekretu daromas skirtumas tarp pagrindinio („perusomavastuu“) ir papildomo užmokesčio („lisäomavastuu“).

12 Pagal Ministro dekreto dėl teisinės pagalbos 5 straipsnį pagrindinis užmokestis yra procentinė dalis nuo konsultavusio patarėjo honorarų ir išlaidų, įskaitant PVM, jei jis įskaitinomas į išlaidas. Ši procentinė dalis nustatoma atsižvelgiant į gaunamas mokesines pajamas:

„Vienišo asmens atveju:

Daugiausia 650 eurų: 0 %

Daugiausia 850 eurų: 20 %

Daugiausia 1 000 eurų: 30 %

Daugiausia 1 200 eurų: 40 %

Daugiausia 1 300 eur?: 55 %

Daugiausia 1 400 eur?: 75 %

Poroje gyvenan?io asmens atveju:

Daugiausia 550 eur?: 0 %

Daugiausia 650 eur?: 20 %

Daugiausia 800 eur?: 30 %

Daugiausia 1 000 eur?: 40 %

Daugiausia 1 100 eur?: 55 %

Daugiausia 1 200 eur?: 75 %.“

13 Ministro dekreto d?l teisin?s pagalbos 6 straipsnyje pabr?žiama, kad bet kuriuo atveju ji nesuteikiama, jei turimos pajamos viršija 1 400 eur? vienišo asmens atveju ir 1 200 eur? poroje gyvenan?io asmens atveju.

14 Pagal to paties ministro dekreto 7 straipsn? reikalaujama papildomo užmokes?io, jei gav?jas turi ind?li? ar kito panašaus turto, kuris yra likvidus ir kurio vert? didesn? nei 5 000 eur?. Šis užmokestis lygus pusei ind?li? ir turto, kurio vert? didesn? nei min?ta suma.

15 Ministro dekrete d?l atlygio už teisin? pagalb? kriterij? apibr?žiami kriterijai, taikomi honorarams mok?ti. Šio dekreto 2–7 straipsniuose šiuo klausimu yra detalios nuostatos, susijusios su ?prast? honorar? apskai?iavimu, o 8 ir 9 straipsniai reglamentuoja situacijas, kai nustatoma didesn? ar, atvirkš?iai, mažesn? honorar? suma nei ?prast? honorar?. Pagal šio dekreto 11 straipsn? tie patys kriterijai taikomi, kai valstyb?s tarnyba teikia teisin?s pagalbos paslaugas teismo procese.

Teis?s nuostatos, susijusios su PVM

16 Pagal 1993 m. gruodžio 30 d. Prid?tin?s vert?s ?statymo (arvonlisäverolaki (1501/1993)) 1 straipsn? privataus patar?jo teikiama teisin? pagalba teismo procese apmokestinama PVM kaip teisini? paslaug? teikimas. Atvirkš?iai, valstyb?s tarnyb? teikiama nemokama ar už dalin? atlyg? teisin? pagalba n?ra šiuo mokes?iu apmokestinama veikla.

Ikiteismin? proced?ra

17 2004 m. spalio 13 d. Komisija išsiunt? Suomijos institucijoms laišk? d?l tokio paties pob?džio teisin?s pagalbos paslaug? skirtingo vertinimo PVM schemos atžvilgiu, kuris priklauso nuo to, ar paslaugas teikia privat?s patar?jai, ar valstyb?s tarnybos. Pagal Komisijos gaut? informacij? ši sistema labai iškreipia konkurencij? priva?i? patar?j? nenaudai.

18 2004 m. gruodžio 17 d. laišku Suomijos institucijos apraš? PVM schem?, taikom? teisin?s pagalbos paslaugoms, ir paaiškino, kad ji neiškraipo konkurencijos, nebent nereikšmingai, nes kiti nei PVM faktoriai, pavyzdžiui, profesin? patirtis ar valstyb?s tarnyb? darbo kr?vis, daro didel? ?tak? teisin?s pagalbos gav?j? pasirinkimui tarp valstyb?s tarnyb? ir priva?i? konsultant?.

19 2005 m. gruodžio 19 d., nusprendusi, kad ši? paaiškinim? nepakanka, Komisija, taikydama EB 226 straipsn?, išsiunt? Suomijos Respublikai oficial? pranešim?, kuriame teig?, kad jei teisin?s

pagalbos gavėjas pats sumoka dalį atlygio ir jei ši pagalba gali suteikti ir privatus patarėjus, t. y. vykstant teismo procesui, valstybės tarnybų teikiamos paslaugos turi būti apmokestinamos PVM. Iš tiesų, Komisijos teigimu, tokiu atveju valstybės tarnybos neveikia kaip valdžios institucijos. Šeštosios direktyvos 4 straipsnio 5 dalies pirmos pastraipos prasme, o aptariamą paslaugų neapmokestinimas labai iškreipia konkurenciją šios nuostatos antrosios pastraipos prasme.

20 2006 m. vasario 16 d. atsakyme Suomijos Respublika pakartojo savo argumentus, pabrėždama dirbtiną Komisijos teiginį, kad valstybės tarnybos veikia kaip valdžios institucijos, jeigu jos dalyvauja ne teismo procesuose, ir neveikia kaip tokios, jei dalyvauja teismo procesuose; taip pat jos veikia kaip valdžios institucijos, kai teikia paslaugas nemokamai, ir ne kaip valdžios institucijos, kai dalį užmokesčio sumoka gavėjas.

21 Nepatenkinta šiuo atsakymu Komisija 2006 m. gruodžio 15 d. Suomijos Respublikai išsiuntė pagrįstą nuomonę, kurioje, pirma, nusprendė, kad ši valstybė narė pažeidė Šeštosios direktyvos 2 straipsnio 1 punktą ir 4 straipsnio 1, 2 ir 5 dalis, kiek tai susiję su kai kuriomis valstybės tarnybų už dalinį atlygą teikiamomis paslaugomis, ir, antra, nurodė šiai valstybei narei imtis veiksmų, kad atitiktų pagrįstą nuomonę per du mėnesius nuo šios nuomonės gavimo.

22 2007 m. vasario 15 d. laišku Suomijos Respublika atsakė šiai pagrįstą nuomonę, laikydamasi pozicijos, kurią gynė atsakyme oficialiąjį pranešimą.

23 Šiomis aplinkybomis Komisija nusprendė pareikšti šį ieškinį.

Dėl ieškinių

Šalių argumentai

24 Šiuo ieškiniu Komisija pabrėžia, kad skundžia tik tai, jog Suomijos Respublika neapmokestino PVM teisinės pagalbos paslaugų, kai jas suteikė valstybės tarnybos teismo procese už atlygą, kurio dalį sumokėjo šios pagalbos gavėjas. Šiuo ieškiniu nesiekama kelti klausimo dėl tokių pačių paslaugų neapmokestinimo, kai jas nemokamai teikia valstybės tarnybos, nors privataus patarėjo suteiktos paslaugos bet kuriuo atveju yra apmokestinamos PVM, kai honorarai ir PVM, nurodytus skaitose faktūrose, sumoka valstybė. Iš tiesų toks valstybės tarnybų neapmokestinimas pastaruoju atveju atsirado todėl, kad šios paslaugos teikiamos be teisinės pagalbos gavėjo užmokesčio, o šiose tarnybose dirbantys teisininkai gauna tik savo įprastą darbo užmokestį. Todėl tokios paslaugos neturėtų būti laikomos teikiamomis už atlygą Šeštosios direktyvos 2 straipsnio 1 dalies prasme.

25 Tačiau, Komisijos teigimu, jei valstybės tarnybos teikia teisinės pagalbos paslaugas teismo procese už dalinį gavėjo atlygą, jos vykdo ekonominę veiklą Šeštosios direktyvos prasme. Vykdam šią ekonominę veiklą suteikiama paslauga už atlygą šios direktyvos 2 straipsnio 1 punkto prasme, nes egzistuoja tiesioginis ryšys tarp valstybės tarnybos siūlomos paslaugos ir gavėjo sumokėto atlygio.

26 Šiomis aplinkybomis Komisija teigia, kad būtina išnagrinėti šios direktyvos 4 straipsnio 5 dalyje numatytą nukrypti leidžiančią nuostatą.

27 Šiuo atžvilgiu ji teigia, kad dėl aptariamų paslaugų valstybės tarnybos neveikia kaip valdžios institucijos šios nuostatos pirmosios pastraipos prasme, nes šios paslaugos teikiamos ne pagal joms priskirtą specialią teisinę tvarką (be kita ko žr. 2000 m. gruodžio 14 d. Sprendimo Fazenda Pública, C-446/98, Rink. p. I-11435, 17 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką). Iš tiesų valstybės tarnybos neteikia tokių paslaugų pagal specialias nuostatas, kurios netaikomos privatiems patarėjams, bet jos veikia pagal tokią teisinę tvarką kaip pastarieji. Šiuo atžvilgiu

situacija yra kitokia, kai valstybės tarnybos teikia teisinės pagalbos paslaugas ne teismo procese. Iš tiesų tokia veikla negali verstis privatūs patarėjai, valstybės tarnybos jos nevykdo tokiomis pačiomis teisinėmis sąlygomis, kurios taikomos šiems patarėjams.

28 Bet kuriuo atveju Komisija teigia, kad valstybės tarnybų neapmokestinimas už teisinės pagalbos paslaugas, suteiktas už dalinį gavėjo atlygą, labai iškreipia konkurenciją. Šeštosios direktyvos 4 straipsnio 5 dalies antrosios pastraipos prasme. Iš tiesų atsižvelgiant į žemas pajamas ir turto lubas, kuriomis paremtas teisinės pagalbos teikimas, mokėtino atlygio 22 % skirtumas, atitinkantis Suomijoje taikomo PVM tarifą, labai iškreiptą konkurenciją, ypač todėl, kad galutiniai vartotojai neturi teisės atskaityti šio mokesčio. Šis konkurencijos iškreipimas turi būti laikomas „daugiau nei nereikšmingu“ teismo praktikos prasme (žr. 2008 m. rugsėjo 16 d. Sprendimo *Isle of Wight Council ir kt.*, C-288/07, Rink. p. I-7203, 79 punktų), nes daugiau nei 4 000 asmenų kiekvienais metais kreipiasi dėl teisinės pagalbos už dalinį atlygą.

29 Suomijos vyriausybė tvirtina, kad teisinės pagalbos paslaugos, suteiktos valstybės tarnybų, sudaro nedalomą visumą ir negali būti laikomos ekonomine veikla. Šeštosios direktyvos 2 straipsnio 1 punkto prasme. Iš tiesų šios paslaugos teikiamos ne tam, kad padengtų jų išlaidas, bet iš esmės jos finansuojamos iš valstybės lėšų. Vykdamas šių veiklų nepatiriama prasta ekonominė rizika, būdinga prastai komercinei veiklai. Be to, užmokestis net iš dalies nepadengia su šiomis paslaugomis susijusių išlaidų. Neįmanoma diferencijuoti šių tarnybų veiklos atskirą dalį kaip specialios ekonominės veiklos. Tokios diferenciacijos neturėtų pateisinti nei atsižvelgiant į finansinę situaciją kai kurių pagalbos gavėjų mokėtinas minimalus užmokestis, nei paslaugos turinys.

30 Kalbant apie Šeštosios direktyvos 4 straipsnio 5 dalies pirmosios pastraipos taikymą, pažymėtina, jog Suomijos vyriausybė teigia, kad teisinė pagalba gali būti teikiama tik remiantis specialia jai skirta teisine tvarka. Iš tiesų valstybės tarnybos vykdo įstatymais joms priskirtas funkcijas ir yra pareigos teikti šią pagalbą. Aišku, galimybė, kad privatus patarėjas teiktų tokią teisinę pagalbą, taip pat pagrįsta tuo pačiu įstatymu. Tačiau tokiu atveju tokia pagalba teikiama priėjus valstybės tarnybos sprendimui ir privačiam patarėjui sutikus. Valdžios institucija suteikia teisę nepriklausomam trečiajam asmeniui vykdyti veiklą, susijusią su valdžios institucijų prerogatyvomis.

31 Bet kuriuo atveju Suomijos vyriausybė mano, kad aptariamą paslaugų neapmokestinimas PVM labai neiškreipia konkurencijos. Šeštosios direktyvos 4 straipsnio 5 dalies antrosios pastraipos prasme. Iš tiesų, be fakto, kad nesant tikram dėl to, ar kyla klausimas dėl konkurencijos iškreipimo, nes norint gauti teisinę pagalbą reikia sprendimo tuo klausimu, be to, atlygų reglamentuoja įstatymas, statistikos duomenys rodo, kad klientai, kurie moka dalinį užmokestį už teisinės pagalbos paslaugas, sudaro aiškų mažumą tarp privačių konsultantų teisinę pagalbą gaunančių klientų. Be to, kalbant apie bylas, kuriose mokamas dalinis atlygis, 2004 m.–2006 m. santykis tarp teisminių bylų, kurias nagrinėjo privatus patarėjas ir valstybės tarnyba, buvo stabilus. Galiausiai tokios patarėjo pasirinkimui turėjo tokie elementai, išskyrus PVM, kaip antai ankstesni kliento santykiai ir patarėjo ekspertizė.

Teisingumo Teismo vertinimas

32 Pirmiausia reikia pabrėžti, kad šiuo ieškiniu Komisija neginija valstybės tarnybų suteiktą teisinės pagalbos paslaugų neapmokestinimo PVM, kai šios paslaugos teikiamos, pirma, nemokamai teismo procese ir, antra, teikiamos ne teismo procese, nesvarbu, ar jos teikiamos už atlygą, ar nemokamai.

33 Šis ieškinys Komisija pareiškė tik dėl valstybės tarnybų teismo procese teikiamą teisinės pagalbos paslaugų už gavėjo dalinį atlygą neapmokestinimo PVM, nes šio turimos pajamos viršija

nemokamos teisinės pagalbos gavėjui nustatytas ribas, bet yra mažesnės nei lubos, kurias nesuteikia teisėjas. Paaiškėja, kad Komisijos ieškinys kyla iš Suomijoje galiojančios teisinės pagalbos už dalinį gavėjo užmokestį tvarkos taikymo asmenims, kurių pajamos, nors ir nedidelės, vis dėlto yra didesnės nei nemokamą teisinę pagalbą gaunančių asmenų. Todėl toliau pateikiami argumentai susiję tik su šia valstybės tarnybų teisinės pagalbos veiklos dalimi.

34 Reikia priminti, kad nors Šeštosios direktyvos 4 straipsnis nustato labai plačią PVM taikymo sritį, ši nuostata apima tik ekonominio pobūdžio veiklą (be kita ko, žr. 1996 m. liepos 11 d. Sprendimo *Régie dauphinoise*, C-306/94, Rink. p. I-3695, 15 punktą; 2003 m. birželio 26 d. Sprendimo *MKG-Kraftfahrzeuge-Factoring*, C-305/01, Rink. p. I-6729, 39 punktą bei 2007 m. birželio 26 d. Sprendimo *Hutchison 3G ir kt.*, C-369/04, Rink. p. I-5247, 28 punktą).

35 Iš tiesų pagal Šeštosios direktyvos 2 straipsnį, susijusį su apmokestinamaisiais sandoriais, be prekių importo, PVM apmokestinamas prekių tiekimas ir paslaugų teikimas už atlygą valstybės viduje. Be to, pagal šios direktyvos 4 straipsnio 1 dalį apmokestinamasis asmuo – tai bet kuris asmuo, savarankiškai vykdomas bet kurioje vietoje bet kurių ekonominių veiklų, nesvarbu, koks tos veiklos tikslas ar rezultatas (be kita ko, žr. 1987 m. kovo 26 d. Sprendimo *Komisija prieš Nyderlandus*, 235/85, Rink. p. 1471, 6 punktą; 2000 m. rugsėjo 12 d. Sprendimo *Komisija prieš Graikiją*, C-260/98, Rink. p. I-6537, 24 punktą ir minėto sprendimo *Isle of Wight Council ir kt.* 26 ir 27 punktus).

36 Ekonominės veiklos sąvoka apibrėžta Šeštosios direktyvos 4 straipsnio 2 dalyje kaip apimanti visokių gamintojų, prekyautojų ir kitų paslaugas teikiančių asmenų veiklą, įskaitant, be kita ko, materialaus ir nematerialaus turto naudojimą, siekiant gauti nuolatinių pajamų (be kita ko, žr. 2005 m. gegužės 26 d. Sprendimo *Kretztechnik*, C-465/03, Rink. p. I-4357, 18 punktą ir minėto sprendimo *Hutchison 3G ir kt.* 27 punktą).

37 Ši apibrėžčių analizė parodo „ekonominės veiklos“ sąvokos taikymo srities apimtį ir jos objektyvų pobūdį ta prasme, kad veikla vertinama *per se*, neatsižvelgiant į jos tikslus ar rezultatus (be kita ko, žr. minėto sprendimo *Komisija prieš Graikiją* 26 punktą ir 2006 m. vasario 21 d. Sprendimo *University of Huddersfield*, C-223/03, Rink. p. I-1751, 47 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką). Paprastai veikla kvalifikuojama kaip ekonominė veikla, jeigu ji yra nuolatinė ir vykdoma už atlygą, kurį gauna jį atlikęs subjektas (minėto sprendimo *Komisija prieš Nyderlandus* 9 ir 15 punktai bei 2007 m. gruodžio 13 d. Sprendimo *Götz*, C-408/06, Rink. p. I-11295, 18 punktas).

38 Tačiau iš teismo praktikos matyti, kad užmokesčio rinkimas savaime atitinkamos veiklos nepadaro ekonominės (žr. minėto sprendimo *Hutchison 3G ir kt.* 39 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką bei minėto sprendimo *Götz* 21 punktą).

39 Siekiant įvertinti Komisijos pareikšto ieškinio pagrįstumą, pirmiausia reikia išnagrinėti, ar valstybės tarnybų teikiamos paslaugos teismo procese už dalinį atlygą yra ekonominė veikla Šeštosios direktyvos 2 straipsnio 1 punkto ir 4 straipsnio 1 ir 2 dalių prasme.

40 Reikia priminti, kad, atsižvelgiant į objektyvų ekonominės veiklos sąvokos pobūdį, faktas, jog ši valstybės tarnybų veikla sudaro įstatymu suteiktą ir reglamentuojamą funkcijų vykdymą bendrojo intereso tikslais, be jokio verslo ar komercinio tikslo, šiuo atžvilgiu nesvarbus. Iš tiesų Šeštosios direktyvos 6 straipsnyje numatytas aiškus tam tikros veiklos, vykdomos pagal įstatymus, apmokestinimas PVM (šiuo klausimu žr. minėtą sprendimą *Komisija prieš Nyderlandus* 10 punktą ir *Komisija prieš Graikiją* 28 punktą).

41 Be to, negin?ytina, kad aptariamas teisin?s pagalbos paslaugas nuolat teikia valstyb?s tarnybos.

42 Šiomis aplinkyb?mis reikia patikrinti, ar šios paslaugos gali b?ti laikomos suteiktomis valstyb?s tarnyb? už atlyg?.

43 Šiuo klausimu reikia priminti, kad iš Teisingumo Teismo praktikos matyti, jog PVM sistemos atžvilgiu apmokestinamos ?kin?s operacijos reiškia, kad egzistuoja sandoris tarp šali?, kuriame numatyta kaina ar atlygis. Taigi, jei teik?jo veiki? sudaro tik paslaugos teikimas be tiesioginio atlygio, neegzistuoja apmokestinamoji vert? ir šis paslaug? teikimas neapmokestinamas PVM (žr. 1982 m. balandžio 1 d. Sprendimo *Hong-Kong Trade Development Council*, 89/81, Rink. p. 1277, 9 ir 10 punktus bei 1994 m. kovo 3 d. Sprendimo *Tolsma*, C?16/93, Rink. p. I?743, 12 punkt?).

44 Iš to, atsižvelgiant ? teismo praktik?, matyti, kad paslauga teikiama „už atlyg?“ Šeštosios direktyvos 2 straipsnio 1 punkto prasme, tik jei tarp paslaugos teik?jo ir gav?jo egzistuoja teisinis ryšys, kuris ?gyvendinamas abipusiai, o paslaugos gav?jo gautas atlygis yra realus atlygis už gav?jui suteikt? paslaug? (be kita ko, žr. min?to sprendimo *Tolsma* 14 punkt?; 1997 m. birželio 5 d. Sprendimo SDC, C?2/95, Rink. p. I?3017, 45 punkt? ir min?to sprendimo *MKG-Kraftfahrzeuge-Factoring* 47 punkt?).

45 Tod?l pagal Teisingumo Teismo praktik? paslaug? teikimas už atlyg? Šeštosios direktyvos 2 straipsnio 1 punkto prasme reiškia, kad egzistuoja tiesioginis ryšys tarp suteiktos paslaugos ir gauto atlygio (žr. 1988 m. kovo 8 d. Sprendimo *Apple and Pear Development Council*, 102/86, Rink. p. 1443, 11 ir 12 punktus; 1997 m. spalio 16 d. Sprendimo *Fillibeck*, C?258/95, Rink. p. I?5577, 12 punkt? ir min?to sprendimo *Komisija prieš Graikij?* 29 punkt?).

46 Šiuo atveju reikia konstatuoti, kad šiame ieškinyje aptariam? teisin?s pagalbos paslaug? valstyb?s tarnybos neteikia nemokamai t. y. be jokio atlygio, nes ši? paslaug? gav?jai turi joms sumok?ti.

47 Tod?l negin?ytina, kad šis užmokestis yra tik dalis užmokes?io, nes nepadengia visos nacionalin?s teis?s aktuose nustatytos honorar? sumos, atsižvelgiant ? gin?o pob?d?, kaip atlyginimas už valstyb?s tarnyb? ir priva?i? patar?j? suteikt? teisin? pagalb?. Iš ties?, kaip matyti iš šio sprendimo 12–14 punkt?, atlyginimas, kur? sudaro bazinis užmokestis, yra šios sumos procentin? dalis, apimanti nuo 20 % iki 75 %. Aišku, atsižvelgiant ? gav?jo turt?, š? atlyginim? gali papildyti papildomas užmokestis. Ta?iau Komisija netvirtina ir, kaip teigia generalinis advokatas išvados 48 punkte, n?ra tik?tina, kad atsižvelgiant ? nacionalin?s teis?s aktuose nustatytas pajam? lubas, skirtas teisinei pagalbai suteikti, d?l šio papildomo užmokes?io gav?jas už suteiktas teisin?s pagalbos paslaugas gal?t? sumok?ti atlyginim?, lyg? visam šiuose teis?s aktuose nustatytam honoraro dydžiui.

48 Ta?iau jei šio atlyginimo suma sudaro honorar? dal?, ji skai?iuojama ne tik jais remiantis, bet ir priklauso nuo gav?jo pajam? bei turto. Taigi pastar?j? dydis, o ne, pavyzdžiui, valstyb?s tarnyb? darbo valand? skai?ius ar atitinkamos bylos sud?tingumas, nulemia gav?jo mok?tin? honoraro dal?.

49 Iš to matyti, kad teisin?s pagalbos paslaug? gav?jo dalinis atlyginimas, mok?tinas valstyb?s tarnyboms, tik iš dalies priklauso nuo realios suteikt? paslaug? vert?s, t. y. kuo mažesn?s gav?jo pajamos ir turtas, tuo silpnesnis ryšys su šia verte.

50 Kaip teig? generalinis advokatas išvados 50 ir 51 punktuose, ši nuomon? pagr?sta faktu, kad pagal šio ieškinio atžvilgiu Suomijos vyriausyb?s pateiktus duomenis 2007 m. teisini?

paslaugų, kurias suteikė valstybės tarnybos ir kurios sudarė tik trečdalį jų suteiktų paslaugų, gavėjo sumokėta dalini atlyginimų suma buvo 1,9 milijono eurų, o ši tarnybų nurodytos bruto veiklos išlaidos sudarė 24,5 milijono eurų. Net jei šie duomenys apima teisinės pagalbos paslaugas, suteiktas ne teismo procese, toks skirtumas rodo, kad gavėjo dalinis atlyginimas turi būti atlygis, kurio rinkimas savaime nesuteikia atitinkamai veiklai ekonominio pobūdžio kaip tiesioginis atlygis.

51 Todėl atsižvelgiant į tai neatrodo, kad ryšys tarp valstybės tarnybų suteiktos teisinės pagalbos paslaugų ir gavėjo mokėtino atlygio yra reikalaujamo tiesioginio pobūdžio tam, kad pastarasis galėtų būti laikomas atlygiu už paslaugas, o teikiamos paslaugos galėtų būti laikomos ekonomine veikla Šeštosios direktyvos 2 straipsnio 1 punkto ir 4 straipsnio 1 ir 2 dalių prasme.

52 Šiuo atveju Komisija nepateikė kitų rodymų, kad aptariamoms paslaugoms yra ekonominė veikla. Konkrečiai kalbant, Komisija ieškinyje teigia, kad egzistuoja tiesioginis ryšys tarp teisinės pagalbos gavėjo sumokėto dalinio atlyginimo ir valstybės tarnybų suteiktų paslaugų, bet ji šio teiginio nepagrindė specialiais motyvais ir nepateikė rodymų, kad egzistuoja toks tiesioginis ryšys, atsižvelgiant į faktą, kad siekiant apskaičiuoti užmokestį paisoma gavėjo pajamų ir turto. Pagal nusistovėjusį teismo praktiką byloje dėl šipareigojimų nevykdymo pagal EB 226 straipsnį Komisija turi rodyti nurodyto šipareigojimo nevykdymą. Būtent ji turi Teisingumo Teismui pateikti rodymų, kad šis galėtų patikrinti tokio šipareigojimo nevykdymą, nesiremdamas jokia prezumpcija (žr., be kita ko, 2005 m. balandžio 26 d. Sprendimo *Komisija prieš Airiją*, C-494/01, Rink. p. I-3331, 41 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

53 Šiomis aplinkybomis, nesant valstybės tarnybų ekonominės veiklos ir norint taikyti Šeštosios direktyvos 4 straipsnio 5 dalies pirmąją pastraipę, reikia iš anksto konstatuoti atitinkamos veiklos ekonominę pobūdį (šiuo klausimu žr. minėtą sprendimą *Hutchison 3G ir kt.* 42 punktą bei *Götz* 15 punktą), antra, nebūtina nagrinėti Komisijos argumentą, susijusį su klausimu, ar šios valstybės tarnybos vykdo aptariamą teisinių paslaugų veiklą kaip valdžios institucijos šios nuostatos pirmosios pastraipės prasme ir ar šios veiklos neapmokestinimas bet kuriuo atveju labai iškreiptų konkurenciją šios nuostatos antrosios pastraipės prasme.

54 Todėl šis ieškinys reikia atmesti.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

55 Pagal Procedūros reglamento 69 straipsnio 2 dalį pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jeigu laimėjusi šalis to reikalavo. Kadangi Suomijos Respublika reikalavo priteisti bylinėjimosi išlaidas ir Komisija pralaimėjo byla, ji turi jas padengti.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendžia:

1. **Atmesti ieškinį.**
2. **Europos Bendrijų Komisija padengia bylinėjimosi išlaidas.**

Parašai.

* Proceso kalba: suomių.